

Řecké a římské divadlo – srovnání z hlediska architektonického

Obrázek - Římské divadlo v Ammánu

Řecko	Řím
Divadlo je stavěno na místech spojených s kultem.	Divadlo je stavěno kdekoli, kde je dostatečné a zdravé místo.
Divadlo využívá přirozeného terénu a je budováno ve svahu.	Divadlo je většinou vícepatrová budova postavená na rovině.
Scaenae a orchestra netvoří architektonický celek.	Scaenae a orchestra tvorí architektonický celek.
Scaenae je vysoká a mělká.	Scaenae je nižší a hlubší.
Proscaenium je jednoduché a zdobené sloupy a pinaky (tj. malovanými panely nebo deskami; skloňuj: pinax, bez pinaku).	Proscaenium je zdobeno nikami a pilastry (tj. sloupy částečně zapuštěnými do zdi)
Skrze thyromata (široké otvory) je vidět malovaná scénérie na pozadí.	Pozadí tvoří scaenae frons (bohatě zdobená přední stěna scaenae)
Orchestra je kruhová.	Orchestra tvoří polokruh.
Na orchestru se vstupuje otevřenými parodoi (vchody).	Vchody na orchestru jsou kryté.
Vchod do hlediště (theatron) vede přes orchestru.	Do hlediště (cavea nebo auditorium) se vstupuje chodbami pod hledištěm.
Hlediště je organizováno demokraticky, je zde snaha zabezpečit všem divákům stejné akustické podmínky.	Hlediště je výrazně sociálně diferencováno, akcent je na pohodlí (divadlo má zastřešení proti slunci, dešti apod.)

Římské drama a divadlo

V antickém Římě vzniklo divadlo jako součást nábožens. obřadů, především ovšem pobřežních. Římané tento zp. přijali od Etrusků a měla takto být získána pro pozůstalé přízeň bohů. Později představení ztratila nábož. ráz a od 3. stol., kdy Římané dobyli Řecko, po jejich vzoru byla přenesena do stálých divadel. budov. I na architekturu těchto budov měla vliv divadla řecká. Podle jejich vzoru mělo div. kruhový půdorys. Jeho průměr rozděloval div. na část pro diváky-hlediště a na ~~pr~~ část pro herce-jeviště a jevištní budovy. Hlediště bylo jako v Řecku polokruhové, stupňovitě se k okraji zvedající. Bylo rozděleno průchody na klíny. Střední část, ve které ve starém Řecku byl umístěn chór, byla určena pro patricie a equites. Od jeviště bylo hlediště odděleno oponou, která se buď zvedala nebo rozhrnovala do stran. Jeviště jako v Řecku bylo vyvýšené. Mělo tvar obdelníka. Zadní stěna byla nádher. vyzdobená. Mramorovými deskami, výklenky s mramor. nebo bronz. sochami, sloupy a fontánkami s provoněnou vodou. Byly v ní troje dveře, určené pro příchody herců. V ostat. části jevišt. plochy byly šaty a skladiště pro kulisy a přístroje pro výměnu scén. Jeviště bylo zastřešeno. Proti Řecku bylo celé div. obklopeno stěnou shora bylo otevřeno a v době deště nebo vedra bylo pokrýváno plachtou. Při stavbě div. se dbalo, aby byla dobrá akustika. Proto v různých místech hlediště byly umístěny bronzové ozvučné vázy. První stálé div. v Římě vybudoval Pompeius. Největš. je však div. Marcellova, které začal budovat Caesar a dokončil a po svém zeti nazval Augustus./jeho 2 zeť-Mecenas/. Pokud se týká her, které byly v Římě hrány, zpoč. to byly před. frašky s hudbou a tancem/vliv Etrusků/, ve kterých vystupovaly 4 osoby, z nichž každá představovala rstálený typ. Krváč, mloun, starý hlupák, žvanil. Později tyto frašky stále více sloužily k satiric. narážkám na významné politic. osobnosti. V 2. pol. 3. stol. se začalo de Říma dostávat čec. drama. Zasloužil se o to bývalý otrok Livius Andronicus z Tarentu, který přetvořil jednu řeckou tragedii a uvedl. Za překlady Sofokla a Euripia byl z otroctví propuštěn a získal oficiál. uznání. Cn/gnejus/ Naevius, Plautus, Terentius - zlatý věk říms. dramatu je představen jmény. Naevius byl mlaďší současník L. Andronica. Platí za zakl. vlast. Říms. dramatu. Vycházel sice ze stavbx řeč. dramatu, ale volil si náměty z legend a dějin. Říma. V jeho komediích, tragediích i fraškách vystupují vždy postavy v charak. kostýmech, podle nichž je divák okamžitě pozná: vznešený Říman v toze, voják měl meč, obchodník sotroky měšec na peníze a rovnou hůl, kuchř vařečku nebo hrnec plný jídla. Na vysokou úroveň říms. komedii povznesl Titus Maccius Plautus./poč. 2. stol./. I on vycházel z řeč. dramatu, ale přepracovával je tak, že jeho náměty i hl. postavy jsou odpozorovány ze života v Římě. V jeho hrách nejč. vystupují dívky upadlé do otroctví, oklamání bohatí otcové, lakomci, mladí nesamostatní milenci, jimž k získání milov. dívky pomáhají prohnání otroci, kteří nad ostat. zápornými postavami her vždy vyzrají. Zachoválo se nám od něho 21 her. Především jsou to Aulularia/Komedie o hrnci/, Pseudolus /Lišák Pseudolus/, Chlubný voják /Voják Tlučhuba - Miles gloriosus/, Menaechmi /Dvojčata/. Aulularia - má stejný námět jako pozdější Molièrův Lakomec. Hl. podstatou je boháč, kterému je jeho majetek smyslem života. A když se mu ztratí hrnec, v němž svoje peníze ukrývá, ztrácí pro něj život smysl. Je schopen pro krádež obninit a i zabít své nejlep., ale i sebe. Lišák Pseudolus -slavný typ chytrého otroka. Je sluhou ml. muže, který se zamiloval do dívky, již kuplíř právě prodal jakémusi vojákovi. Už část ceny za dívku zaplatil a obchodník nyní čeká, kdy dostane zbytek, aby mu dívku vydal. Mladíkovi tedy zbývá už málo času a naděje, že si děvče získá. Ale nabídne mu pomoc chytrý otrok Pseudolus. Svou mazaností připraví nejdříve o peníze posly vojáka, kteří je nesou kumplířovi a nakonec napálí kuplíře. Mladík svoji dívku dostane a Pseud. navíc ještě peníze, které vyhraje v sázce s lakomým otcem ml. muže. Také toto dílo sloužilo Molièrovi vzorem ke hře Skapinova šibalství./parádní role nár. umělce Lad. Peška/. Podobný námět má i Chlubný voják-mazaný otrok pomůže svému pánu získat milovanou dívku a napálen je voják nalitý pastou/komic. opera Bohuslava Martinů- Voják a tanečnice./. Komédie Menaechmín- vypráví o dvojčatech nerozeznatelně si podobných, která při bouři byla rozloučena a nakonec se sejdou. Je přepracována, sloužila Shakespearovi jako námět ke komedii plné omylů. Plautovy hry vynikají jak ostrým vtípem, tak velmi živými dialogy.